

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

1880.

Kolozsvár, vasárnap, december 19

Tizedik évfolyam.

OLVASÓINKHOZ.

A „Kelet“ tizenegyedik évfolyamára, a közelgő 1881-dik évre olvasóink eddigi szíves támogatását kérjük e helyen.

Nehéz időbe jutánk, s viharos évek nézünk elébe. Legyen bár oka az elviselhetetlen békés háború, melyben a hadsereg fentartása miatt egész Európa nyög, vagy a roskadozó ránk nehezedő teher, melyet századok mulasztásainak helyreállítása végett a nemzet vállaira vett, — de az való igaz, hogy megsanyodott a hazának az élet kenyeire, s e miatt a nemzet egy részén beteges láz tört ki, mely mint kór, akaratukon kívül ragadja magával az egyesekeket. Kiméletlen, epés, izgatott lett a közvélemény egyik részének nyelve: a sajtó. Ellenségének nézi a higgadtságot s a szenvedélyt fogadván vezérének ostonnal argumentál; naponként megvesszőzi a komolyságot és becsületet s a szabadság czéje alatt zsarnoki terrorizmust léptetett életbe azok ellen, kik elég elszántak megkéséríteni maguknak az életet azzal, hogy a hazának szolgálnak.

Jól éreztük mi azt, hogy ilyen állapotok között háládatosabb volna megvetni a szomorú és rideg jelent, s úgy jelenni meg olvasóink előtt, mint a nyomor-nak egyetlen vigasztaló barátja: a szebb remény; jól tudjuk, hogy kedvesebb olvasmányt nyújthatnánk olvasóinknak, ha a száraz valóság védelmezése helyett epedéstől és édes vágytól átlengett zengzetes költeményeket hoznánk. De minél nagyobb mértékben sikerül némelyeknek terjesztetni a lázt s az önmagáról megfeledkező mámorosság állapotába terelni a nemzetet, annál mélyebben éreztük a kötelességet, hogy a józanság, mérsékeltség és komoly megfontolás szószólói legyünk, s a higgadt meggyőződés egész erejével küzdjünk azok ellen, a kik eszményi óhajok és egy szép múlt emlékeinek palástja alatt izgatnak, de se nem férfiai 1848-nak, mert eltűpülnek amaz idők óriásai mellett, se nem vallói amaz elveknek, mert ép az első magyar miniszterium sürgette többször az Ausztriával való közös viszonyok rendezését, s e nagy küzdelemmel keresztülvitt rendezés megbuktatására törekednek; a kik még soha sem adtak választ reá, hogy két hadsereggel, miként védelmeznek, két külügyminiszterrel miként kormányoznak egy monarchiát, de nincs bátorságuk ki-mondani, a mit ősz vezérük már egyszer megkísérletett a nemzettel, e monarchiától az elszakadást. Ismételtük, harcolni fogunk azok ellen, kiknek czéljuk egy részt minden létezőt, az erényt és becsületet sem véve ki, meghurezni és gyűlöltté tenni; másrészt a mostoha idők és szakadatlan izgatások miatt a nemzetnek a jelenlét meghasonlott tagjait meghatározatlan csábos elvek harcossává avatni; csak így remélhetvén, hogy a higgadt munkás hazafiságot elriasztván a közérdek szolgálatától, azok által, kiknek semmi veszteni valójuk nincs, olyan örvény elé vigyék a hazát, mely mindent elnyelni, de visszaadni semmit sem képes.

Es a midőn elszánással küzdünk e végzetes irány ellen, s védelmezzük 1867 alkotásait, mint 300 év óta egyetlen feltalált alapját az Ausztriával való békés együttlétnek, védjük egyszersmind őszinte nyíltsággal és határozottsággal a szabadelvű pártot és kormányát. Nemcsak azért, mivel jobb kormányhoz a nemzetnek nincs kilátása, hanem mert újabb alkotmányosságunk egész ideje alatt egyetlen erős és állandó kormánya Magyarországnak; mert szűkebb hazánk az erdélyi részek e kormánynak köszönik a megyék, a Királyföld a birtokviszonyok rendezését, a felettünk hatalmaskodó nemzetiségek elhallgattatását, miknek megvalósításához Tisza Kálmánig egy kormánynak sem volt se szándéka, se ereje. Pártoljuk és védjük, mert számos érdemei mellett visszaállította a magyar nemzet hitelét, tekintélyt és befolyást szerzett külföldön a magyar névnek s ő volt, a ki megmentette a nemzetet a jó magával tehetetlenség, s megnyert alkotmányával való élés iránti képtelenségének szegényétől.

Legkevésbé sem szemérméltatód, kalandos, de Magyarországnak nemzetközi helyzetének és nemzeti erőinek elfogulatlan megítéléséből származó, reális programmal kezdjük meg tehát a jövő évet is. Szándékaink becsületességének nyugodt tudatával bátran nézünk minden megtámadás, bármi vihar elé s a fokozott verseny-nyel szemben erőinket megkészszerelvén, reméljük nemcsak hazafias irányu lapot, hanem élvezetes olvastmányt nyújthatunk olvasóinknak. E reményünkben kérjük ismételt szíves támogatásukat.

A „Kelet“ előfizetési ára:

Egész évre	16 frt.
Fél évre	8 „
Negyedévre	4 „
Egy óra helyben	1 „ 50 Kr.

A szerkesztőség.

A katonai határőrvidék bekebelezése végrehajtásának módzataira vonatkozó tanácskozási Pejacsevic László gróf horvát bán, Philippovics tábornok és báró és a magyar kormány között a legközelebbi napokban folytatni fognak.

A magyar pénzügyi helyzet-höz. A N. Fr. Presse decz. 13-iki kelettel azon hírt közli, hogy a magyar pénzügyminiszter leg-rövidebb idő alatt 89 millió beszerzéséről lesz kénytelen gondoskodni, és pedig 51 milliónak hitelművelet útján 38 milliónak államjóságok eladása útján.

Ezen állítást az „Országgy. Értesítő“ a következőkben rektifikálja: A költségvetési hiány a megállapított törvény szerint 24,700,000 forint tesz; ebből a pénzügyminiszter előterjesztése és a beadott törvényjavaslatok szerint 6 és fél millió forint új adók, illetőleg meglevő adók fokozása által lévén fedezendő, feltéve azon esetet, hogy a tárgyalások elkészése folytán ezen összeg nem fog teljesen befolyjni, marad hitelmű-

velet útján fedezendő kerek összegben 20 millió forint.

Ha ehez hozzáadjuk azon 8 millió frtnyi összeget, mely a f. évből felvett államadossági törlesztésnek megfelelőleg az 1880. VIII. és IX. törvények alapján szintén hitelművelet útján fedezendő: tesz a hitelművelet útján 1881. évi folyamán fedezendő összeg 28 millió forintot.

A budapesti zimonyi vasút iránti előterjesztés még nincs a törvényhozás előtt, de bármily irányban fog ezen kérdésben a törvényhozás határozni, e czímen 5 millió frtnál több 1881-ben nem lesz szükséges, mert nagyobb összeget ezen évben feldolgozni nem lehetséges.

Az államjóságok eladására vonatkozó idézet is egészen hibás, mert az összes eladásra kifizetett államjóságok most nem szándékoltnak egyszerre eladni, hanem ezen államjóságok eladása czímen 5 millió forint van felvéve az államköltségvetésbe. Nagyobb összeg tehát e czímen a törvényhozás felhatalmazása nélkül e használható fel az 1881-dik évben, sem hitelművelet, sem a jószágok eladásából befolyó vétel-

ár czímen és ennek alapján értékpapír kibocsátása nem szándékoltnak.

A Bratiano miniszterelnök elleni merényletről konstataálták, hogy azt összeesküvés idézte elő, melynek azonban úgy látszik, nincs nagy elterjedése. Bratiano csak mellén kapott könnyű sebet, de mialatt a merénylet közközlött, további kézzurásokat kapott fején és arcán. Petru, volt gimnasiai tanár, kinek sikkasztás miatt szűknie kellett s nyolag a pénzügyminiszteriumban kapott ideiglenes alkalmazást, politikai merényletnek mondja magát s a kit a sorshuzás jelölt ki Bratiano meggyilkolására.

Petru már hétfő óta többször lekelődött a miniszterelnökre a nélkül, hogy alkalmat talált volna szándékát végrehajtani. Tegnap több szerkesztőség ismét közleveleket kapott az összeesküzték 50-es bizottságától, melyek a Bratiano azelőtt küldött tönylet levelekhez hasonlítottak. Petru neve olvasható alattuk s annak tétét igazolni iparkodnak.

A rendőrség a tegnapi napon folyamában mintegy 20 embert fogott el, kik közül néhányan állítólag büntetésre ítélték Petrunak. Tegnap d. u. 3 órakor Károly román fejedelem is meglátogatta Bratiant; öt órakor a kamara egy küldöttségét fogadta a miniszterelnök, mely a miniszterelnöknek és családjának a képviselők szerencsés kivételével és részvétét hozta át. Az orvosok egy hétre megtiltották neki a kijárást.

A miniszterelnökség palotájában tegnap d. u. 2 órakor értekezlet tartott, melyen Tisza Kálmán miniszterelnök, Szapáry gróf pénzügyminiszter Pejacsevic horvát bán és zágrábi főparnacsoknoks főnöke: Filippovich báró tábornagy vettek részt. A tanácskozás tárgyát a határőrvidék bekebelezésének és a zágrábi különösen módzatai képezték.

ORSZÁGGYÜLÉS.

Decz. 16.

Napirenden van a zárszámadási bizottság jelentése.

Nagy Gábor a zárszámadási bizottság előadója beorjeszti a bizottság jelentését az államháztartásról, a költségvetésről, ügykezeléséről, és az államadosságek ellenőrzésére vonatkozó hatásköréről szóló javaslat tárgyában.

Az egyes helyeken a következő változások történtek: Az 1. §-ban: az elnökre nézve világosan kitetett, hogy ő a miniszterekkel egyenlő rangban áll; a főtanácsosi cím felcsereztetett az alelnök címmel s szintén világosan megjelöltetett, hogy ez az állás az államtitkárokkal egyenlő; a számtisztek — és kezelő szolgálatok mélyzet állomási a törvényből töröltetvén, ajánlatba hozzák, hogy ezeknek száma a szükség-hez mérve évenként a költségvetésben nyerjen kifejezést; a 4. §-nál világos utalás történt arra, hogy az ügyeknek egy része tanácsülésben is tárgyalatik.

Tekintettel arra, hogy a trjvaslat megfelelő a kívánalmaknak, kéri előadó annak elfogadását. (Helyeslés.)

A ház a trjvaslatot általánosságban elfogadta. Következett a részletes tárgyalás.

Mocsáry Lajos az 1. § és a 3. §-hoz szól s kifogásolja azt, hogy az elnök miniszteri ranggal ruháztassék föl. Ez a hivatalnok i aristo-kráciát fejleszténé. Nem fogadhatja el a fizetési arányt sem, mert sokjára az elnök miniszteri fizetését, mert hivatala életfogytig tart, míg a miniszterek gyakran változnak. Az elnök kevessebbel is beéri szívesen, ha állandó az állása és biztos.

Az alelnöki állást is kifogásolja, mert felesleges.

Prileszky Tádé csodálkozik, hogy éppen a széles baloldalon akarják megszoritani a számszék hatáskörét. A trjvaslat teljesen függetlenné akarja tenni a számszék alelnöki állást, s azért az életfogytiglani. A mi a költséget illeti, szaporítás nem történt, sőt a számszékkel egyetértőleg a minimumra szállítottat alá a pauszálé, 130,000 frtról 115,000 frtra.

Ezek folytán kéri a trjvaslatot a szakaszának elfogadását.

Fröhlich Gusztáv nem fogadhatja el a Mocsáry határozati javaslatát, mert ha előtte szóló az aktákat megvizsgálta volna, tudhatná, hogy az egész különbség az eddigi és a czélzott helyzet között csak a czim változása. Személyszaporítás nem történt. Az eredeti szöveg elfogadását ajánlja.

Mocsáry Lajos kijelenti, hogy igenis

Mai számunkhoz egy fél iv hirdetés melléklet van csatolva.

tudja, hogy a dolog úgy áll, de miután szervezésről van szó, azon változtatni akar, s azért határozati javaslatát fentartja.

Előadó: Mocsáryval szemben megjegyzi, hogy nem annyira új szervezés, mint a létező törvény szellemében való rendezés czéloztatik a jelen trjvaslat által.

Helgy Ignác kijelenti, hogy a háznak joga van alaptörvényt is megváltoztatni, tehát ez indokul nem szolgálhat. Egyébiránt a szakasz elfogadja.

Erre a ház az 1. §-t az eredeti szövegezés szerint fogadta el, úgy a 2. §-t is.

A 3. §-nál

Irányi Dániel stilaris módosításokat kíván.

A ház a kívánt módosításokkal elfogadta a 3. §-t.

A 4—21-dik §§-ok elfogadtattak a módosításokkal.

Következett a fővárosi közraktáraknak általi segéléséről szóló trjvaslat tárgyalása.

Dániel Ernő a pénzügyi bizottság előadója elfogadásra ajánlja a törvényjavaslatot. A ház ezt általánosságban, úgy mint részleteiben elfogadta, s végmegszavazása a legközelebbi ülés napirendjére tűztetik ki.

Tisza Kálmán miniszterelnök: a közlő szűnidőre és az azutáni teendőkre nézve előterjeszti a kormány nézetét. Kimondatni szeretné, hogy érdemleges ülést a ház január 10-ig a ház nem tart, de a főrendiház üzeneteinek átvételére szentesített törvényezikkek kihirdetésére az elnök hivhat össze ülést, a melyen bizottsági jelentések is beterjeszthetők, s hanotán a főrendektől valamely törvény módosítás végett visszaküldetnek. Kéri egyuttal, hogy a január 19-iki ülés napirendjére a „Csödötörvény-javaslat“ tűzessék ki. A ház a miniszterelnök előterjesztését elfogadta, s a szerint határozott.

A vadászati jegyek

kiadása tárgyában a m. k. pénzügyminiszter az országgyűlésnek a következőket bocsájtotta ki:

Mintthogy a vadászati megadóztatásról szóló 1875. évi XXI. t.-cz. határozatainak módosítását czélzó törvényjavaslatot közelebbi időben az országgyűlés elé terjesztési szándékozzom, hivatozással a f. évi máj. 18-án 1176 P. M. sz. a. az ország összes tvhatóságaihoz intézett körrendelettemre, mely szerint az 1880. év második felére kiszolgáltattott vadászati jegyek érvényessége f. évi decz. hó végével lejár: mihez tartás végett ezenel értesítem a törvényhatóságokat, hogy az új törvény megalkotásáig egyelőre mindazon felek részére, kik az 1880. év végeig érvényes vadászati jegyeket megújítani kívánják, vagy a kik az 1881. év első felében vadászati jegyek kiadásáért először folyamodnak, a fentebb idézett törvény 12. § a első bekezdése értelmében, félrevesz hat forintnyi bélyegilleték előzetes lefizetése mellett, a kívánt új vadászati jegyek 1881. évi június hó végeig terjedő érvényességgel lesznek kiállítandók, mely czélra a f. évi 1176. P. M. sz. a. kelt körrendeletemben említett bélyegzett irlapok felhasználandók. Azon ritkább esetekben pedig, midőn az 1875. XXI. t. cz. 11. és 12. §-aiban megállapított két, illetőleg 6 frtos évi bélyegilleték alá első vadászati jegyek kívántatnak, a kérelmező feleknek szintén csak a félvi bélyegilletéknek megfelelő három, illetőleg egy frtnyi illetékösszeg előzetes lefizetése mellett, 1881. évi június hó végéig érvényes új jegyek adhatók ki. — És miután az czélra használható bélyegzett irlapok forgalomban nincsenek, — ilyenek kinyomtatását pedig, tekintettel az avval járandó költségekre, másrészt viszont a fentemlített törvényjavaslat alapján amugy is közel jövőben várható törvényhozási intézkedésre, indokoltnak nem találom: ezenel megengedem, hogy az utóbb említett vadászati jegyek kiállítására a 6, illetőleg két forintos bélyeggel ellátott irlapok használathassanak fel; szoros köteletségévé tévén a fentidézett törvény 2-§ a szerint eljáró törvényhatósági tisztviselőnek, hogy felelősség terhe alatt az ilyen vadászati jegy kiosztása alkalmával annak hátlapjára a 3, illetőleg 1 frtnyi illetékösszeg lefizetését, — valamint az 1881. év június hó végéig terjedő érvényesség időpontját pontosan tüntesse ki és az ebbeli záradékat aláírásával és a hivatalos pecséttel lássa el. Felhívom egyuttal a törvényhatóságot, hogy az említett bélyegzett irlapokból szükségelt készletnek az eddigi módokat szerinti megszerzése végett idejekorán intézkedjék. Végül kijelentem, hogy a vadászati megadóztatásról szóló, fentebb idézett törvényjavaslatnak törvényerejére

Hirdetéseiről van szó; a halál keveset.

Egy négyeszbő cseztiméteir. mint o kiállhatlan várak. Bélyegdí minden hirdetés után 30 kr. Nagyon detéseknél külön kedvezményt is nyújt a kiadom.

Hirdetések eljölvesznok: 4000 a rend.

Bécsben: Oppelk Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhau der Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallfisch-gasse 10) Rud. Mosse Publicistische Bureau. Budapest: Haasenstein, és Vogler hirdetés köv. irodája. Goldberger A. hirdetések vételi irodája Budapest Szervitátor 3. sz.

Eljuttatásai csakheh

gármond sora után 25 krajczár fizetendő.

emelése esetében, a jelen körrendelet értelmében fizetett illetékösszegek betudása által k fognak egyenlítettet. Kelt Budapestén, 1880. évi dec. hó 11-én. Gr. Szapáry Gyula, s. k.

BELFÖLD.

Torda, 1880. dec. 16.

(Torda-Aranyosmegye rendkívüli közgyűlése. Lúdas-besztercei vasút, községi levélhordók, költéselőirányzat stb.)

Torda-Aranyosmegye mai napon tartott rendkívüli közgyűléséről főbb vonásokban következőkben kívánom értesíteni a „Kelet“ olvasó közönségét.

A téli s rendkívüli alkalmatlan idő dacára elég szép számmal megjelent közgyűlést főispán b. Komény György az érdekesebb tárgyak felölését magában foglaló beszéddel nyitá meg, mely után Veres Dénes alispán indítványa az íránt, hogy Rudóli trónörökös ő fenségének a jövő év február havában Stefanie ő fenségével tartandó menyegzője alkalmával maga idejében felirat küldessék, — lett a közgyűlés által általános helyeslés és lelkesültség mellett elfogadva; valamint megyei bizottsági tag Albert János indítványa az épen ez idő szerint 50-ik születésnapját ünneplő m. kir. miniszterelnök Tisza Kálmán ő nagyméltóságának a gyűlés általi üdvözlése lett táviratilag szintén lelkesültség mellett elfogadva és foganatosítva.

Azután a gyűlés rendes tárgyaitra térvén, első helyen az alispáni jelentést a már megtörtént és jövőben napirenden levő utmunkálatokról vette helyeslőleg tudomásul.

Kihirdettettek az 1880. XXII., XXVII., XXVIII., XXIX., XLII. és XLIII. törvényezikkek, s felolvastattak a folyó évi november 10-én megválasztott új bizottsági tagok névsora.

A törvények értelmében választás után megújított az állandó választmány, igazoló bizottság, bíráló bizottság és közigazgatási bizottság.

Ezen választások megkezdése után megyénk főgyűlése által előadva lett: a közmunka és közlekedési miniszter leirata Maros-Ludastól Beszterczéig tervezett vicinalis vasút érdekében, hogy a szükséges sin mennyiséget a kormány saját készletéből a társulat által kibocsátandó részvényekért azért nem adhatja, mert az állam ezen tervezett vasút által közvetlenül érdekelve nincsen.

Jól lehet a tervezett vicinalis vasútvonal látszólagosan, közvetlenül államérdeket nem érint, de miután épen megyénk egyik leginkább támogatást igénylő része, a Mezőség ezen tervezett vasút kiépítése által tetemes lendületet nyerhetne, s miután mulhatatlanul államérdek az állampolgárok adófizetési képességének emelése e szempontból a miniszteri leiratra nézve egy újabb, s indokoltan kérvényező felterjesztés lett a közgyűlés által határozattá emelve.

Kolozsvár város bizottságának az országgyűléshez intézett kérvénye az Ellenék szerkesztője Bartha Miklóson elkövetett merénylet miatt azon ágara vonatkozólag, melyben a katonai bíróságoknál a nyilvánosság, szöbeliség és közvélemény intézménye törvény által behozatni kéretik, pártólólág vétetett tudomásul, míg a vizsgálat elrendelésére vonatkozó rész — minthogy a vizsgálat már folyamatban van — csak egy szerint lett tudomásul véve.

Előadva lett továbbá a referens főgyűző által a nagyszabeni postaigazgatáságnak a községi levélhordók rendszeresítésére vonatkozó, s elfogadás végett megyénknek is megküldött szabályrendelet; mielőtt azonban e tekintetben végleges határozat hozatnék annak mikénti keresztül vihetésére nézve, megyénk szolgabírái a községi képviselő meghallgatásával nyilatkozat adására felhivatni kezeltattak.

Napirendre került a megyei volt huszárcsaládok nevelési alapjára vonatkozó Moldován Gergely t. nftlgyelő által kidolgozott szabályrendelet, melyet főbb vonásban ismertetni nem tartjuk szükségesnek.

Torda-Aranyosmegyében lakó 139 székely-huszárcsalád után ruházati alap 2401 frt 41 kr, mely összeg a huszárcsaládok 1880. márczius 16. és 17-én létrejött megállapodása értelmében a legfelsőbb elhatározáshoz képest közmivelődésre fordítandó. Igényt tart ez alaphoz 8 község u. m. Egerbogy, Gyéres, Bágyon, Mohács, Dombró; Hidas, Örményes és Csákó.

A tőke évi kamatjából két egyenlő évi ösztöndíj állapítatik meg szegény huszárcsaládhoz tartozó fiak számára.

Alapítványi kamatainak odaitétele egy az alispán elnöke alatt szervezett bizottság által történik, mely bizottságba Egerbogy 1, Bá-

